Valiokunnan lausunto LiVL 15/2018 vp– U 46/2018 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen yleiseksi turvallisuusasetukseksi

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen yleiseksi turvallisuusasetukseksi (U 46/2018 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- johtava asiantuntija Erik Asplund, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Timo Kärkkäinen, Liikenteen turvallisuusvirasto
- toimitusjohtaja Pasi Nieminen, Autoliitto ry
- tekninen asiantuntija Markus Markkanen, Autotuojat ja -teollisuus ry
- johtava asiantuntija Ari Herrala, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio julkaisi 31 päivänä toukokuuta 2017 ja 8 päivänä marraskuuta 2017 ensimmäisen ja toisen osan maantieliikennettä koskevasta paketista. Ensimmäinen ja toinen osa pitivät sisällään muun muassa maantieliikenteen markkinoillepääsyä ja sosiaalisia kysymyksiä, liikenteen hinnoittelua sekä raskaiden ajoneuvojen hiilidioksidipäästöjen seurantaa ja raportointia koskevat säädösehdotukset.

Komissio julkaisi 17 päivänä toukokuuta 2018 kolmannen osan liikkuvuuspaketista. Tämän viimeisen toimenpidepaketin on tarkoitus saattaa loppuun liikennejärjestelmien uudenaikaistaminen. Tavoitteena on, että tulevaisuuden liikennejärjestelmät ovat turvallisia, puhtaita ja tehokkaita kaikille Euroopan unionin kansalaisille. Osana pakettia Komissio julkaisi ehdotuksensa uudek-

si ajoneuvojen yleiseksi turvallisuusasetukseksi (General Safety Regulation, GSR-asetus), joka sisältää ehdotuksia uusiksi ajoneuvojen pakollisiksi turvallisuusvaatimuksiksi. Ehdotuksessa yhdistettäisiin aiemmin erillään ollut yleinen turvallisuusasetus, jalankulkijoiden turvallisuutta koskeva asetus (Pedestrian Safety Regulation, PSR-asetus) ja vetyajoneuvojen turvallisuutta koskenut asetus.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää ehdotusten oikeusperustaa asianmukaisena. Valtioneuvosto katsoo myös, että ehdotukset ovat toissijaisuusperiaatteen mukaisia.

Valtioneuvosto pitää ehdotuksen tavoitteita liikenneturvallisuuden parantamisesta kannatettavina. Valtioneuvosto pitää myös kannatettavana nykyaikaisen tekniikan hyödyntämistä liikenneturvallisuuden parantamisessa. Valtioneuvoston ajoneuvojen turvallisuuden parantamisessa olisi kuitenkin tekniikan kehittyessä ja automaation tason kasvaessa syytä keskittyä entistä enemmän teknologisesti neutraalilla tavalla yleisempien tavoitteiden asettamiseen, ja pyrkiä välttämään yksittäisten varusteiden pakolliseksi määräämistä. Valtioneuvosto toteaa, että nykyaikaisen tekniikan hyödyntäminen perustuu pitkälti kuljettajasta ja kulkuneuvosta kerättävän tiedon käsittelyyn. Valtioneuvosto painottaa, että tietosuojaan tulee kiinnittää huomiota jo siinä vaiheessa, kun luodaan tietojen käsittelyn perusrakenteita ja käytäntöjä automaation ja kytkeytyvän liikenteen tarpeisiin. Erityisesti tietojen käsittelyä on arvioitava suhteessa yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käsittelyn minimoinnin periaatteeseen. Kun henkilötietoja ei kerätä tarpeettomasti, vältetään henkilötietokysymysten muodostuminen muiden tietojen hyödyntämisen esteeksi ja tarpeettomat puuttumiset esimerkiksi työntekijöiden yksityisyyteen.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen julkaisun jälkeen Komissiolle jää kolme vuotta aikaa julkaista omat tarkemmat säännöksensä, jonka jälkeen siirtymäaikojen laskenta alkaa. Pisimmät siirtymäajat ovat peräti seitsemän vuoden mittaisia, mikä yhdessä käsittelyn vaatiman ajan kanssa tarkoittaa, että osa vaatimuksista voisi tulla Komission ehdotuksen mukaan voimaan vasta arviolta 2030. Riskinä on, että tekniikka on kehittynyt tänä aikana niin että vaatimukset ovat jo ennen voimaantuloaan vanhentuneet.

Asetusluonnoksessa ehdotetaan komissiolle hyvin laajaa mandaattia määritellä automaatioon ja tiedon hyödyntämiseen liittyviä ratkaisuja. Tarkemmin nämä vaatimukset koskisivat järjestelmiä, jotka antavat ajoneuvolle reaaliaikaista tietoa ajoneuvon ja sen ympäristön tilasta, automatisoitujen ajoneuvojen onnettomuustietotallentimia sekä tietojenvaihdon muoto, jota käytettäisiin esimerkiksi useiden erimerkkisten ajoneuvojen saattueajossa.

Valtioneuvosto pitää hyvänä ehdotusta siitä, että onnettomuustilanteessa on saatavilla tietoa onnettomuuden syiden ja vastuiden määrittelemiseksi. Kuitenkin vaatimuksen asettamisessa tulisi ottaa huomioon laajempi tarve tiedon jakamiseksi turvallisuuden edistämiseksi, sekä mahdollisimman laajasti toimialan kehitystyön tueksi. Liikkumavaraa kuitenkin tulisi jättää sille, miten tällainen tiedon tuottaminen ratkaistaan. Esimerkiksi tiedon tallennuspaikka voi olla jokin muukin kuin kiinteästi autossa oleva tallennin.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että yleisiin viestintäratkaisuihin ja mm. kyberturvallisuuden järjestämiseen jo olemassa oleviin ratkaisuihin ja teknologioihin tukeudutaan mahdollisimman laajasti. Siksi valtioneuvosto suhtautuu varauksella autojen teknisen tyyppihyväksynnän yhteydessä määriteltäviin kommunikaatioratkaisuihin tai kyberturvallisuuteen liittyviin yhteiskunnan ja teollisuuden yleisesti käyttämistä ratkaisuista erillisiin liikennesektorin sisäisiin ratkaisuihin. Yhteiskunnan digitalisoituminen edellyttää laajasti yhteentoimivia ratkaisuja, joka on mahdollista parhaiten saavuttaa hyödyntämällä yleiskäyttöistä teknologiaa ja yhteisiä tiedon saatavuutta edistäviä käytäntöjä. EU:n laajan digitaalisen yhtenäismarkkinan ja datatalouden alla on olemassa yleisiä ratkaisuja ja menettelytapoja, joita pitäisi mahdollisimman laajasti hyödyntää myös liikennesektorilla.

Erityisesti sektorikohtaisilla tietoturvaratkaisujen ja autojen kommunikaatioratkaisujen yleisistä käytännöistä poikkeavalla sääntelyllä voidaan vaarantaa liikenteen laajempi yhteentoimivuus liikkumisen palveluiden ja liikenteen ohjauksen kanssa samoin kuin laajemmin älykkäiden kaupunkien edellyttämien sektorit ylittävä yhteentoimivuus. Pahimmassa tapauksessa ajoneuvoissa edellytetyt viestintäratkaisut voivat edellyttää, että tienpitäjät tai toimiala tarjoavat näiden tueksi yleisen viestintäverkon kanssa päällekkäisiä viestintäratkaisuja vain liikenteen käyttöön. Teknologisten ratkaisujen asettamisessa säännöksin tulee huomioida myös innovointikyvykkyyden säilyminen ja teknologinen kehitys.

Raskaalle kalustolle ehdotetun rengaspaineen valvontajärjestelmän osalta ehdotuksessa ei ole arvioitu vaikutuksia perävaunujen tai ajoneuvoyhdistelmien näkökulmasta. Valtioneuvosto toteaa, että ehdotuksen vaikutuksia näiltä osin on arvioitava jatkovalmistelun yhteydessä.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana, että alkolukon asentamista helpottavaa, standardoitua liittymää ehdotetaan pakolliseksi varusteeksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää komission ehdotuksen tavoitetta parantaa liikenteen turvallisuutta erittäin kannatettavana. Uudenlaisella ajoneuvo- yms. teknologialla on mahdollista edistää merkittävästi liikenteen turvallisuutta, vähentää onnettomuuksia ja lieventää onnettomuuksien vaikutuksia. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että teknologian nopea kehitys tekee haasteelliseksi asettaa yksityiskohtaisia tiettyjä ajoneuvojen turvavarusteita koskevia vaatimuksia. Jatkossa onkin tarpeen pyrkiä turvallisuustavoitteiden saavuttamisessa teknologianeutraalimpaan sääntelyyn.

Valiokunta kiinnittää huomiota muun muassa turvallisuusviranomaisten erityistarpeiden huomioonottamiseen. Ajoneuvojen turvavarusteita on tarvittaessa voitava myös kytkeä pois käytöstä viranomaistehtävän niin edellyttäessä ja muutoinkin esimerkiksi erityisten ajo-olosuhteiden niin vaatiessa.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että ehdotuksessa esitetään komissiolle varsin laajaa toimivaltaa määritellä muun muassa automaatioon ja tiedon hyödyntämiseen liittyviä rat-

kaisuja. Tältä osin on vielä tarpeen arvioida asian jatkovalmistelussa, tulisiko sääntelyä täsmentää ja rajata asianmukaisesti.

Valiokunta painottaa liikennettä koskevia tietoja käsittelevien teknisten järjestelmien, kuten mahdollisten tiedon säilyttämis- ja välityskeskusten, toteuttamisessa tietoturvan ja tietosuojan huomioon ottamisen keskeistä merkitystä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 13.9.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen sin
jäsen Olavi Ala-Nissilä kesk
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Mats Löfström r
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
jäsen Sofia Vikman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula